

„EKSTRATERYTORIALNE STOSOWANIE TRAKTATÓW PRAW CZŁOWIEKA”

Ogólnopolska Konferencja Naukowa

Warszawa, 15–16 kwietnia 2015 r.

ORGANIZATOR:

Katedra Ochrony Praw Człowieka i Prawa Międzynarodowego Humanitarnego
WPiA UKSW w Warszawie

Ekstra-terytorialność jako instytucja w systemie prawa od dawna wzbudzała i nadal wzbudza sporo kontrowersji. Często nawet sposób tłumaczenia terminu na język polski, tj. „ekstra-terytorialność” czy może „poza-terytorialność”, powodował wątpliwości i otwierał nowe pole do dyskusji. W literaturze z zakresu ochrony praw człowieka Olivier de Schutter wskazuje na trzy aspekty ekstra-terytorialności. W pierwszym przypadku to państwo wykonuje władzę poza jego granicami poprzez wysłanie tam swych przedstawicieli, zarówno za zgodą terytorialnie suwerennego państwa jak i bez takiej zgody. W drugim przypadku państwo może mieć wpływ na sytuacje, które mają miejsce poza jego terytorium, np. poprzez przyjęcie ekstra-terytorialnego ustawodawstwa lub poprzez upoważnienie sądów do rozpatrywania skarg dotyczących takich sytuacji. Jednak tu pojawia się pytanie: czy istnieją okoliczności, w których na państwo może być nałożony obowiązek podjęcia takich działań w celu zwolnienia się z obowiązku ochrony praw człowieka. Wreszcie w trzecim przypadku państwo jest poproszone o to, aby towarzyszyć innemu państwu lub wysiłkom społeczności międzynarodowej w poprawie sytuacji związanej z prawami człowieka, w szczególności tam, gdzie brak środków budżetowych lub brak transferu technologii powodują przeszkody w rozwoju. Podsumowując, wszystkie

trzy sytuacje stawiają pytanie, czy międzynarodowe prawa człowieka tworzą ekstra-terytorialne zobowiązania¹.

Katedra Ochrony Praw Człowieka i Prawa Międzynarodowego Humanitarnego Wydziału Prawa i Administracji UKSW, postanowiła zorganizować konferencję na temat ekstra-terytorialnego stosowania traktatów praw człowieka, która odbyła się w dniach 15–16 kwietnia 2015 r. Założeniem konferencji stała się dyskusja wokół dwóch zagadnień tj.: ekstra-terytorialność a dialog między międzynarodowymi sądami a organami ochrony praw człowieka, w którym ważnym wątkiem miały być konteksty społeczne ekstra-terytorialności w orzecznictwie międzynarodowym, dialog związany z zakresem przedmiotowym praw człowieka oraz na analizę prawno-porównawczą elementów konstytutywnych ekstra-terytorialnego stosowania traktatów praw człowieka, a także jego skutków prawnych, zarówno w sferze materialnej, jak i procesowej. Drugie zagadnienie to rozważania o ekstra-terytorialnych prawach a ekstra-terytorialnych obowiązkach, w ramach którego miały być podjęte trzy wątki, tj. ekstra-terytorialność jako instrument ochrony fundamentalnych praw osobistych człowieka, ekstra-terytorialność – uniwersalizm – globalizacja oraz ekstra-terytorialność i nowe źródła zagrożeń dla praw człowieka, szczególnie te związane z Internetem, zmianami klimatycznymi czy wysokimi technologiami.

Zaprezentowane przez referentów zagadnienia skupiły się wokół takich zagadnień, jak podstawy jurysdykcji ekstra-terytorialnej w prawie międzynarodowym, ewolucja koncepcji ekstra-terytorialnego zastosowania Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz jej stosownie do zdarzeń mających miejsce na wodach międzynarodowych, ekstra-terytorialność zobowiązań państw w obszarze praw gospodarczych, socjalnych i kulturalnych, a także „terytorialne niestosowanie” traktatów praw człowieka oraz ich ekstra-terytorialne stosowanie w sytuacji konfliktu zbrojnego i sytuacjach granicznych. Spora część uczestników konferencji wygłosiła referaty ściśle związane z ekstra-terytorialnością w prawie amerykańskim. Ich wystąpienia dotyczyły takich zagadnień, jak: Stany Zjednoczone wobec praw człowieka, ekstra-terytorialna odpo-

---

¹ O. de Schutter, *International Human Rights Law*, second edition, Cambridge University Press, Cambridge 2015, s. 163.

wiedzialność korporacji za naruszenia praw człowieka w prawie amerykańskim oraz zmiana amerykańskiego stanowiska dotyczącego ekstraterytorialnego zastosowania zakazu tortur.

Uczestnikom konferencji daliśmy możliwość opublikowania referatów w języku angielskim lub polskim. Jesienią 2015 r. ukazało się specjalne wydanie „International Community Law Review” na temat *Extraterritorial Scope of Human Rights*, 17 (2015), nr 4–5, Queen Mary University of London, Leiden. Referaty w języku polskim postanowiliśmy opublikować w „Polskim Przeglądzie Stosunków Międzynarodowych”, który oddajemy Państwu z nadzieją na życzliwe przyjęcie tej publikacji.

Elżbieta Karska
Elżbieta H. Morawska